

Nie/demokratyczne nie/równości

Nierówności to dziś jeden z najczęściej dyskutowanych problemów. I coraz częściej nie chodzi o niepodważalne nierówności między poszczególnymi krajami, szczególnie tymi rozwiniętymi oraz tymi rozwijającymi się. W centrum zainteresowania znajdują się nierówności, które występują właściwie we wszystkich państwach – nierówności pomiędzy poszczególnymi ich obywatelami lub też grupami obywateli, między bogatymi a biednymi. Dodatkowo, wciąż aktualne pozostają kwestie braku równości pomiędzy płciami, a także nierówne traktowanie poszczególnych mniejszości.

Coraz częściej, oprócz licznych analiz danych, za pomocą których można fakt istnienia nierówności w różnych dziedzinach potwierdzić¹, prowadzi się badania na temat zależności pomiędzy zjawiskiem nierówności a kondycją demokracji (lub ewentualnie istnieniem bądź nie warunków do jej rozwoju). Nie budzi wątpliwości stwierdzenie, że aby demokracja była pełna, wszyscy jej potencjalni uczestnicy muszą mieć takie same warunki do udziału w jej mechanizmach. Jednak już takiej powszechnej zgody nie ma co do tego, co oznaczają te „takie same warunki”? Czy wystarczy, jeśli każdemu zagwarantujemy takie same prawo do udziału w demokratycznych mechanizmach sprawowania władzy? Czy też należałoby jeszcze sprawdzić, czy każdy rzeczywiście z tego prawa może skorzystać? Zgody w tej kwestii nie ma, powstają różne grupy wyznawców jednej, bądź drugiej tezy. Wydawałoby się, że równość proceduralna (czyli posiadanie takich samych praw do udziału w sprawowaniu władzy) jest elementem wystarczającym, aby stwierdzić, że zapewniono odpowiednie warunki do rozwoju systemu demokratycznego. Jednak już Alexis de Tocqueville zauważył, że prawdziwa równość polityczna nie może istnieć bez przynajmniej podstawowej równości ekonomicznej. Sytuacja, w której jedne grupy posiadają znacznie więcej niż inne zawsze będzie prowadziła do konfliktów. Dodatkowo, wyższa pozycja ekono-

¹ Przykładem mogą być analizy dotyczące gender pay gap, udowadniające, że istnieją nierówności w zarobkach kobiet i mężczyzn (w przypadku wykonywania przez nich tej samej pracy na tym samym stanowisku).

miczna może się w łatwy sposób przerodzić w uprzywilejowaną pozycję polityczną – udział w życiu politycznym wymaga wiedzy i czasu na jej zdobycie, a zasobów tych (czasu i wiedzy) często nie posiadają właśnie osoby biedniejsze (ponieważ cały swój czas przeznaczają na pozyskanie środków na przeżycie).

Nierówności – ekonomiczne, społeczne, uwarunkowane płcią, wykształceniem, orientacją, poziomem sprawności czy też narodowością – zawsze będą wyzwaniem dla systemu demokratycznego, u którego podstaw leży równość. Najważniejszym dziś pytaniem jest, jak z nierównościami walczyć, jak łagodzić ich skutki, jak sprawić, by każdy miał równe szanse na udział w demokracji? Różnorodność odpowiedzi na te pytania i proponowanych strategii stanowić może temat niejednej obszernej rozprawy. I wydaje się, że skutecznych odpowiedzi poszukiwać będziemy jeszcze przynajmniej przez kilkanaście następnych lat.

W numerze, którego lekturę Państwu proponujemy, umieściliśmy teksty podejmujące wyżej opisane zagadnienia. W ramach dwóch działów dotyczących kondycji demokracji oraz zjawiska nierówności i polityki gospodarczej, autorzy artykułów podejmują tematy związane z funkcjonowaniem współczesnych systemów demokratycznych oraz badaniami nad ekonomicznymi aspektami funkcjonowania współczesnych państw. W ramach pierwszego obszaru tematycznego znajdują Państwo m.in. tekst, którego autor poddaje analizie funkcjonowanie Federacji Rosyjskiej i stawia pytanie, czy i jeśli nie, to dlaczego Rosja nie jest dziś państwem prawa. Państwa lekturze oddajemy również artykuły podejmujące temat demokracji liberalnej z perspektywy komunitaryzmu oraz analizujące zagadnienie funkcjonowania państw Unii Europejskiej w dobie globalizacji korporacyjnej. Dodatkowo, w pierwszym dziale znajdują Państwo również analizę stylów przywództwa politycznego polskich prezydentów, a także artykuł, którego autor podejmuje temat manipulacji w mediach masowych. Natomiast, drugi obszar tematyczny obejmuje teksty, które dotyczą polityki gospodarczej oraz zagadnienia nierówności i ich wpływu na funkcjonowanie współczesnych państw. Polecamy Państwa uwadze artykuły dotyczące nierówności dochodowych w Polsce i sposobów ich zwalczania, szczególnie w okresie kryzysu ekonomicznego. Dodatkowo, w tym dziale znajdują Państwo tekst, którego autorka analizuje ewolucję polskiej polityki gospodarczej w latach 70., a także dwa artykuły, w ramach których podjęto temat funkcjonowania Unii Europejskiej – z perspektywy polityki antymonopolowej oraz pomocy rozwojowej poszczególnych państw unijnych. Numer uzupełniają dwie recenzje

– książki jednego z czołowych współczesnych intelektualistów, Iwana Krastewa (*Demokracja: Przepraszamy za usterki*) oraz książki jednego z najczęściej dziś cytowanych ekonomistów, Thomasa Piketty’ego (*Kapitał XXI wieku*), a także sprawozdanie z międzynarodowego sympozjum naukowego z zakresu płci, prawa i konstytucji pt. *Ensuring Gender Equality in Constitutions: Engaging the Next Generation of Stakeholders* (odbyło się ono w siedzibie United States Institute of Peace w Waszyngtonie w kwietniu 2017 r.).

Zapraszam do lektury.

Natalia Kusa
Redaktorka naczelna „Refleksji”

